

Квітень 2018

1 «Продовжується посадка на потяг номер 358Л у напрямку Рахів — Київ, перша колія. Нумерація вагонів починається зі східної сторони вокзалу».

Група туристів підійшла до сьомого вагона, зняла важелі рюкзаків з сутулих плечей. Один парубок сів на асфальт і дістав пачку «Мальборо», втомлено підпалив цигарку й одразу заховав запальничку в кишеню. Хлопці збиралися показати провідниці квитки, але в неї невдалий день. Сьогодні її черга працювати без сканера й усе переписувати від руки, якщо квиток нероздрукований.

— Бачите, у потяга — тринадцять вагонів, а сканерів видали всього п'ять, — заторохтіла жіночка, тільки-но вони простягнули свої смартфони з QR-кодами. — Хіба ж так важко його роздрукувати! Ну, що ви як маленькі — йдіть до каси. Будь ласка, котики, швиденько. Мені набагато менше роботи буде.

Хлопці переглянулися і відправили наймолодшого парубка по квитки. Він загасив недокурки об смітник, плюнув туди, кинув зневажливий погляд на провідницю і пошкандибав.

Ми з Юрою пройшли повз і вручили видрукувані квитки. Пані люб'язно усміхнулася:

— Всі б так, — з докором блимнула очима на групу туристів, — 26-те і 28-ме, верхні, будь ласка.

Знайшовши місце у вагоні, побачили нашого супутника на найближчі вісімнадцять годин. Дідусь відірвав погляд від вікна і з цікавістю нас оглянув, але швидко, не затримуючи погляду.

— Добрий день, шановні, — сказав він.

— Добрий день, — відповіла я.

Поспішаю зняти рюкзак, щільно напханий речами. За останні дні він добряче намуляв плечі, тож я видихнула, скинувши його на сидіння. Туди ж поклала куртку, залишившись у футболці. Дідусеві очі ковзнули по оголених руках, що вкриті різноманітними татуюваннями. Помічаю цей погляд і ненавмисне заковую очі: «Тільки не зараз, Господи. Прошу».

У батька мого алергія на все, що я роблю. Йому неодмінно треба довести верховенство в сім'ї, відверто, дивними методами, ти ж бо: не можеш обирати в житті того, чого не схвалюю я. А ще: будь добра, не вирізняйся, не лізь на рожен, не роби зайвих кроків від батьківського дому, не висовуйся, будь слухняною, мовчазною, непомітною. І ох, і ах: хотіти багато від життя — встидно.

— Ще одне, чуєш? — кричить так, що слина бризкає з рота. — Ще одне татуювання побачу — забудь про мене назовсім!

Після того ще шість зробила. Думаю, я справді невдячна донька, бо ніколи не виходить відповідати його вимогам, навпаки ж: хочеться робити всупереч.

Але нехай, батьку за шістдесят перевалило, інше виховання, інші часи. Я — третя й пізня дитина, випадкова та небажана. Колись мати зізналася, що підіймала важелісні мішки, маючи намір зірвати вагітність. Боялася, що знову парубка на світ приведе, а вона заледве з двома справлялася, куди ще третього. Нічого їй не вдалося, тож підозрюю,

що мені ще в зародку, на якомусь підсвідомому рівні закарбувалася ця невідворотність подій, які просто собі мають відбутися. Згодом вона змирилася, а коли УЗД показало, що носить під серцем хлопця, то відмовилася у це вірити й молилася Богу, щоби з нею сталася дівчинка.

— І як би ти без мене тепер жила? — питала я у матері спантеличено, ніби не вірячи, що ось вона, так сильно залюблюючи мене тепер, колись хотіла мене ж позбутися, ще й так по-дурному.

Може, про таке дітям не розказують, але я їй вдячна, що вона дозволила побачити себе в минулому. Ще не моєю мамою, а розгубленою жінкою. Чого, звісно ж, могла й не робити.

І, добре знаючи про непорозуміння поколінь, яке в мене час од часу виникало з батьками, у тій довгій дорозі в потязі геть не було бажання відповідати на завчені запитання: «І для чого це тобі? А яке воно на старості років буде, коли шкіра зморщиться?».

Моя бабця на останній малюнок сказала, що я зовсім безнадійна.

— Тьху на тебе, — і гримнула дверима.

Ми ще два дні не розмовляли, їй важко було зжитися з оновленнями на моїй шкірі. Думала, що не знайдеться на світі чоловіка, який покличе заміж «таку розмальовану дівку».

— А що свекруха скаже? Хай Бог милує.

— То хай собі милує, — відповідала, підфарбовуючи вії.

Дивлюся на годинника й розумію, що не маю сил на такі балачки. Провідниця якраз пройшла повз нас, нагадуючи, що потяг невдовзі вирушає: «Проводжаючи, покиньте, будь ласка, вагон!» — прокаркала завчену фразу.

Маю до поїздів виправдано романтичне ставлення.

— Де романтика, а де український плацкарт? — логічно питає хтось.

Це був незнаний світ доти, доки я не сіла в потяг без зворотного квитка. Доки не ввібрала всі історії, що дорога щедро давала задарма.

Історій назбиралося на ціле коралове намисто. Кожну з почутих я обережно нанизую на нитку, вдягаю на шию і везу на собі.

Дідусь за татуювання нічого не сказав, заздалегідь викликав цим повагу. Озирнулася на друга, той почухав потилицю і простягнув долоню, щоб привітатися.

— Мене Юра звати.

— Василь Васильович, — представився він. — А як величати вас? — звернувся до мене.

— Яна, — теж простягнула долоню.

Запізно подумала, чи доречний цей жест до дідуся. Моя рука на декілька секунд зависла в повітрі. У старого смикнувся куточок рота, але він радо її потиснув. Здалося, затримав увагу на татуюванні слона, але це був зацікавлений погляд.

— Ну, будьмо знайомі. Дорога в нас некоротка, — підсумував Василь Васильович, — може, потеревенимо — і час мине швидше.

Може.

2 Потяг рушає з місця, мчить колією і минає села. Закарпатські гори стають ще недосяжнішими із прочиненого вікна. Ми проїхали Кваси й наближалися до Ясіні.

Роздивляюся довкола: біля дідуся на вішалці погойдуються в такт коліс світлі випрасувані брюки, а сам він у зручних штанах. Під сидіння охайно відсунуті коричневі туфлі,

а він у домашніх капцях. Має доволі підтягнуте тіло, на якому гарно сидить проста світла футболка. Якщо поглянути на руки, то вони без слідів важкої фізичної праці, але видно, що це руки сильного чоловіка. Видавалося, що він професор чи вчитель, бо, на відміну від місцевих, не мав закарпатського говору. Його українська майже без діалектів.

На столі — вода і, судячи з кришечки не такого кольору, як пляшка, можна зробити висновок, що вона з крана. Адже в цих краях вода у крані — смачніша, ніж будь-яка магазинна. Поряд стоїть пакунок, здогадуюся — з їжею, із якого раптом задзвонив телефон. Він дістав маленький кнопочковий «самсунг», як у моєї бабусі. «О! А я зачекався» — здалося, що коли він підніс телефон до вуха, то у нього заблищали очі.

Це неможливо було не помітити, бо враз незнайома людина набула близьких і дотичних до тебе рис. Підслуховуючи розмову, ти наче отримуєш ще один колір фарби і мимоволі розмальовуєш людину в своїй уяві.

— Так, люба, у потязі. Ні, я не сам, зі мною хлопець і дівчина. Хороші, не переживай, — підняв на мене блакитні-блакитні очі, щось всередині розтануло під цим поглядом. — Нічого не роби, відпочинь. Приїду, то сам все зроблю, — турбота в його голосі відчувалася ще до того, як він вимовляв наступне слово. — Будь обережною, я скоро повернуся.

Хотілося б мати людину, яка б спілкувалася зі мною так само дбайливо.

Він поклав слухавку, поїзд повільно під'їжджав до зупинки.

— Ану ж, розповідайте старому дідові, де були в горах, що бачили?

З На дев'ять хвилин ми зупинилися у Ясіні. Повз нас проходили жінки, несучи торби. Чоловіки пропускали їх і поспішали покурити. Десь на початку вагона заплакала дитина, й тільки-но її плач стих, я почала розповідати. Тож слухайте, діду...

Два дні тому звідси почався наш маршрут, якраз із цього непримхливого містечка.

З вікна потяга можна побачити припарковані неподалік «уазики», місцеві їх називають «таблетками», рідше — «буханками». Зазвичай вони темно-зеленого чи сірого кольору і вміщують не більше восьми людей. Це, скажімо, спрощений спосіб дістатися Драгобрату. Дешево та швидко, як нам і було потрібно.

Від Драгобрату ми мали піднятися на Свидовецький масив, на гору Стіг, що стоїть і дивиться очима Божої Матері. А потім за декілька годин ходу — озеро Герашаська. Проте це завеликі плани для квітня, бо цього ненадійного місяця усе залежить від погоди. Ми рішуче підійшли до «уазика» одного вусаня, який не приховував подиву:

— Ти ба, в гори? Тепер? Та чи ви при своєму розумі?

— Ми — на Драгобрат, а там побачимо, — сказав Юрко.

— Ну, на Драгобрат ще нормально.

— Скільки з нас?

— Хм, — у це хмикання було вкладено те, що, враховуючи цілковиту відсутність людей, нам це обійдеться дорожче, аніж зазвичай, здогадуюся я.

— Шістсот гривень, — продовжує мої думки. — Дешевше не можу, назад пустий їхать буду.

— Без питань. Поїхали.

Задоволений водій хитромудро усміхнувся, бо, на відміну від колег, матиме сьогодні заробіток. Доки він відчиняв

двері, закидав наші рюкзаки і обмовився кількома фразами — жодного разу не вийняв цигарки з рота. Якимось чином чоловік струшував попіл і затагувався, не використовуючи рук. Тільки сідаючи за кермо, викинув недокурок під колеса.

Отже, дванадцять кілометрів скоротили до сорока хвилин звивистою стежкою вгору. Ввечері ми мали встигнути на останній автобус до Рахова, бо залишатися на сонному гірськолижному курорті не було бажання.

Три дні на мандрівку замало, проте хоча б так можна врятуватися від гамірного Києва, у якому я почувалася маленькою дитиною, що плутається в ногах у дорослих. Часто спостерігала, як люди в метро не відривають очей від підлоги, і за поїздки «Лісова — Арсенальна» встигають розгледіти взуття кожного присутнього і прослухати альбом улюбленого виконавця.

Уже й не перерахувати, скільки разів пісні гурту «Скрябін» рятували мене в дорозі від нудьги. Під ці пісні хотілося жити, а може, і вмерти.

З великого міста часто-густо виникало бажання втекти — і я це робила, тільки-но здогадавшись, що зеленоокий юний сокіл, у якого я ніжно чіплялася зубами, не пробачить моєї непостійності і впевненості. Мовчки пішла від нього до себе, без сварок, пояснень і вимовлених причин. Аж раптом всю мою згадану вище впевненість знесло вітром і закинуло в нетрі чорного хвойного лісу. Зоставшись на самоті, я перелякалася того, що побачила, бо ж, виявляється, неабияк лячно відповідати за наслідки своїх дій. Це і є те доросле життя, про яке з дитинства втовкмачували? Так-так-так, а куди, скажіть, людоньки добрі, тепер спрямовувати свою любов, якої виявилось більше, ніж потрібно? Тож довелося мені полюбити місто, яке зустрічало ранковим туманом

і розчинною кавою на автовокзалі. І кожну свою наступну поїздку я планувала так, щоби вона починалася або ж закінчувалася у Рахові.

* * *

Отже, від вокзалу в Ясіні ми від'їхали на старій «таблетці», з якої місцями лущилася і відпадала фарба.

— Я, до речі, Степан, — сказав чоловік.

Він нагадував кота Леопольда. Певно, через добрі очі та виразні вуса.

Сказати, що дорога цікава і все, — це навести оману. Нас підкидало в «узику» так, ніби ми опинилися у залізній бляшанці від консерв, яку пожбурили в далечінь навмання. І летимо ми, періодично торкаючись землі, і нас розхитує у різні боки.

Охоплена страхом і з широко розплющеними очима, я чула, як добродушно сміявся чоловік, бо ж однією рукою я вчепилася за сидіння, а другою — за ручку над вікном, що геть не допомагало відчутти безпеку.

— Ви не проти, якщо я закурю тут? — знущався він.

— Робіть що хочете.

— Та не дреф, мала, — блимнув вогник запальнички. — Ще трохи, — салоном рознісся запах дешевого тютюну.

Через сорок хвилин атракціонів ми виїхали з лісу, зупинилися біля шлагбаума й викотилися з машини, відчувши землю так, ніби стоїмо на ній чотирма ногами.

— Тримай візитку! — простяг через прочинене вікно. — Не лазьте довго, за три години до заходу сонця починайте спускатися: раптом що — дзвонить.

Він знову тримав цигарку в куті рота, розплившись у широкій усмішці, блиснув золотим зубом на прощання, розвернув машину і зник за поворотом. Запах тютюну в'ївся

в речі, але не дратував. Степан із тих людей, які заповнюють прогалини яскравими мазками й виділяються на полотні. І якби на його місці був хто-небудь інший, картина виглядала б не такою довершеною.

* * *

— Це — Дік! — показувала я Василеві Васильовичу фото в телефоні, на якому здоровенний собацюра лежав черевом догори.

Він переглянув декілька кадрів, відтак поклав окуляри у футляр. Я захоплено розхвалювала пса, а дідусь зосереджено слухав й іноді презирався з Юрою, всміхаючись до нас обох.

Воліла поділитися з ним усім, що бачила. Ніби хтось ненавмисне відкрутив заржавілий кран, так слова стікали крижаною водою по трубах, і не хотілося перекривати цього потоку.

Незнайома людина сиділа насупроти, за вікном мигтіли хати й уривки буденності, з якої потяг можна побачити, не виходячи з дому. Підібгала ноги під себе й дивувалася, що дідусеві насправду цікаво. Бо щоразу, коли я намагалася передати частину раптового захоплення родині, то помічала лише стомлений погляд і відмахування:

— Ліпше би вдома сиділа.

Це мене вбивало й різало на шматки. Хотілося заволати: «Та що вам в цьому домі сталося? Чому з нього ані вийти, ані прийти».

Бажання рідних не випускати мене з-під крила переважувало будь-яке зацікавлення світом. Звідки тій цікавості взятися? Спокійніше тут, у чотирьох стінах, за замкненими дверима. Але, бач, діти мають здатність випадати з гнізда швидше, аніж навчатися літати. Я хоч і забилася, але

додому не вернулася, бо ж, торкнувшись примарної свободи, не змогла від неї відмовитись.

І дідो це розуміє, я по очах бачу. Розповідає, що до Рахова прикипів душею, ще як був юним хлопом, коли бешкетна й водночас граційна Анна розбурхала його життя.